

IDAHO EN MONTANA De Nez Perce Trail

Journalist en fotograaf Paul Robert waagde zich met een 4w drive over de Nez Perce Trail door de Amerikaanse staten Idaho en Montana. Op zoek naar een natuurspektakel, de Nez Perce indianen in het reservaat, hun geschiedenis én Yellow Wolf..

DOOR PAUL ROBERT

‘Er is een beter boek’, zegt Yvette. ‘Het boek van Yellow Wolf.’

DAG 1

Boise - Nez Perce

Het is zeven uur in de ochtend als ik met mijn gehuurde 4wd vlak buiten Boise de hoofdweg afdraai en een tweebaans weg volg die trots de naam Highway 55 torst. Het doel voor vandaag is de Clearwater River die dwars door het reservaat van de Nez Perce indianen stroomt, in het noorden van Idaho.

Ik moet vandaag bijna 400 km afleggen over deze tweebaans weg om in het reservaat te komen, bij highway 12. Daar vandaan wil ik de Nez Perce Trail over de Rocky Mountains naar Montana volgen. De weg is vrijwel leeg. Alleen bij de twee meren die ik onderweg passeer liggen wat vakantiedorpen. Verder uitsluitend bossen, heuvels en aan de horizon de besneeuwde toppen van de Rockies. Idaho is vijf keer zo groot als Nederland en er wonen 1,5 miljoen mensen, vooral in het zuiden. Waar ik heen ga is het ongekend rustig.

Op twee meren die ik tegenkom kun je zeilen en vissen. De rivieren zijn nu op de meeste plekken te woest voor enige activiteit. Hoewel... Een paar keer kom ik kayakers tegen en rafters.

Aan het eind van de dag arriveer ik in het Clearwater River Resort, een bescheiden hotel met casino (alleen kasten) binnen de grenzen van het reservaat.

DAG 2

Nez Perce

Yvette Whitman is de enige redacteur van Ta'c Tito'oqan, de weekkrant van de Nez Perce indianen. Ze heeft een kantoortje in het hotel. Ze was verbaasd toen ik haar voor mijn vertrek vroeg of ze mij, een Europese collega, het reservaat wilde laten zien. Er komen hier weinig toeristen en degenen die komen bezoeken alleen het casino en soms het kleine museum, verderop.

Maar mijn interesse intrigeerde haar. Ze gaat mee. Onderweg vertelt ze hoe de mensen hier leven, over hun zweetbaden, hun tradities, hun trots, de splitsing in de samenleving (tussen nazaten van indianen die zich in 1855 neerlegden bij de blanke overheersing en degenen die in 1877 nog oorlog voerden). Na een tijdje praat ze ook over haar werk, over taboe-onderwerpen als

zelfmoorden en alcohol en de discriminatie van mensen van gemengde afkomst, zoals zij.

We rijden door Kamiah, het belangrijkste dorp binnen de grenzen van het reservaat. Het dorp is vrijwel volledig blank en ziet eruit zoals western dorpen er 150 jaar geleden uitzagen. Het lijkt een filmdecor. Alleen zijn de paarden van de boeren vervangen door pick-up trucks.

De indianen hebben nog wel paarden. Er zijn fokkerijen. De acteur Richard Gere kwam hierheen om een paard voor zijn dochter te kopen, vertelt Yvette. Tenslotte rijden we naar een zalmkwekerij waar haar broer werkt. Hij geeft ons een rondleiding langs de basins en naar de plek in de Clearwater waar de volwassen zalm gevangen wordt. Het enige doel van de kwekerij is zalm terug te krijgen in de bergbekende riviertjes, zodat de plaatselijke bevolking daar weer kan vissen, net als vroeger. En dat lukt.

In mijn auto ligt een boek over de Nez Perce oorlog van 1877. ‘Er is een beter boek’, zegt Yvette. ‘Het boek van Yellow Wolf.’ Ik vind het boek (Yellow Wolf - His Own Story) in de museumwinkel. Het is het verslag van een destijds 22-jarige krijger die de dramatische zomeroorlog van 1877 meemaakte en wiens verhaal 30 jaar later letterlijk uit zijn mond werd opgetekend.

DAG 3

De Lolo Pass

Yellow Wolf maakte alles mee, van de eerste slachtpartij in zijn tipi-dorp in juni 1877, tot de uiteindelijke belegering van de restanten van zijn volk in Montana, vlak voor de Canadese grens, vier maanden later. In de tussentijd waren de indianen, aangevoerd door Chief Joseph, met honderden mensen en al hun vee over oude jachtroutes gevlucht naar Montana, vervolgens naar het zuiden, dwars door Yellowstone en weer omhoog richting Canada. De route van de Nez Perce is nu deels een toeristische route, want hij snijdt door een van de mooiste stukken van de Rocky Mountains. Ik wil de route volgen om kennis te maken met het prachtige natuurschoon van deze twee noordelijke staten van de VS en iets mee te nemen van deze onderbelichte kant van de Amerikaanse geschiedenis.

Hoog water in de Payette River
Links onder: Hoofdtooi in het Nez Perce museum
Midden onder: Yvette Whitman toont een traditioneel indiaans zweetbad, een soort sauna
Rechts onder: Payette Lake met de besneeuwde toppen van de Rockies op de achtergrond

Broadway, Philipsburg
Onder: De zalmkwekerij op
het Nez Perce reservaat

Linksboven: Moderne paarden
langs het trottoir van Broadway
Rechtsboven: Gerestaureerde
houten gevel op Broadway,
Philipsburg
Onder: Landschap op het Nez
Perce reservaat

‘Negentig procent van de toeristen rijdt van de ingang rechtstreeks naar Old Faithful en gaat weg zodra hij heeft gespoten’

Ik begin met pech. De jachtroute van de Nez Perce over de bergen is in de jaren 30 toegankelijk gemaakt door bulldozers. In de zomermaanden kun je er met een stevige terreinwagen overheen rijden. Maar ik mag niet. Een onverbidelijke ranger van de bosdienst vertelt me dat de route (het is eind juni) deels nog onder de sneeuw ligt, en deels is weggespoeld door de regen. ‘Ik heb geen zin om je naar beneden te moeten halen’, waarschuwt ze. Ik moet gewoon de officiële route volgen, over highway 12, de tweebaans weg door de bergen die leidt naar de Lolo Pass, precies op de plek waar de jachtroute over de bergrug eindigt. Ik ben diep teleurgesteld en jaag mijn terreinwagen af en toe van de weg af, een bospad op. Zo kan ik de besneeuwde route in elk geval in de verte zien liggen. Maar ook highway 12 is wonderbaarlijk mooi.

De Lolo Pass ligt precies op de Continental Divide, de plaats waar de twee tectonische platen onder het Amerikaanse continent tegen elkaar komen en het gebergte hebben opgestuwd. Voorbij de pas daal ik af naar Missoula. In de tijd van Yellow Wolf stond hier een fort. Vlak buiten de stad kom ik langs een bizonboerderij. Honderd jaar geleden waren die enorme grazers vrijwel uitgestorven, maar nu denderen er weer indrukwekkende kuddes over de prairies. En ze worden dus, tot mijn verbazing, gehouden op boerderijen, voor het vlees. ‘s Avonds laat ik me in een restaurant in Missoula een buffalo ribeye voorschotelen. Hij is meer dan lekker.

DAG 4

Missoula naar Paradise Valley
Missoula ligt op de bodem van wat in de ijstijd een reusachtig meer is geweest. Op de heuvels, rondom de stad, kun je nog de lijnen zien die aangeven waar de oevers waren. Aan het eind van de ijstijd, zo’n 12.000 jaar geleden, raakte de ijsdam die het meer afsloot los. Het meer liep leeg met een gigantische vloedgolf die zelfs de buurstaten Dakota en Idaho overstroomde. Ik vraag de geoloog die me het verhaal vertelt of de indianen ook zondvloedlegendes hebben, want 12.000 jaar geleden woonden hier al mensen. De Shoshone, vertelt hij, hebben zo’n legende. De mensheid bestaat

De Nez Perce Trail

- Boise, Idaho is het best bereikbaar met een lokale vlucht vanuit Salt Lake City, Utah. Dat is de dichtstbijzijnde stad die vanuit Amsterdam rechtstreeks bereikbaar is.
- Voor het volgen van de normale route is een terreinwagen niet nodig. Alleen voor de Lolo Motorway, de bosweg over de bergrug, is een echte terreinwagen noodzakelijk (geen SUV, en beslist geen camper).
- Onderweg kun je beren, bergleeuwen en slangen tegenkomen.
- Ontmoetingen met wilde dieren zijn in Yellowstone gegarandeerd. De dieren daar zijn gewend aan auto’s en mensen. Maar pas op: het blijven wilde dieren. Bizons zijn levensgevaarlijk. Op Youtube zijn meerdere filmpjes te zien van mensen die door bizons zijn aangevallen.
- Het hele gebied dat hier beschreven is ligt hoog. De beste tijd voor een bezoek is tussen half juni en eind augustus. Yellowstone ligt hoog genoeg (2500 meter) voor gegarandeerde hoofdpijn en kortademigheid door zuurstofgebrek.

volgens die legende uit negen stammen. Acht van die stammen wonen op het land. De negende stam woonde aan het water, maar werd weggespoeld. Dat zouden nu de eskimo’s zijn.

Ik trek naar het zuiden, richting Yellowstone, het oudste natuurpark van de Verenigde Staten. Onderweg kom ik door Philipsburg, een historisch western stadje dat volledig is gerestaureerd. De oorspronkelijke houten en bakstenen gebouwen zien eruit als nieuw. Alleen die paarden ontbreken weer. Langs het trottoir staan uitsluitend pick-up trucks.

Op een hoek staat een beeld van een man die wordt aangevallen door drie indianen. Een bord bij het beeld vertelt dat het slachtoffer van die aanval, ‘Nez Perce’ Jones, een mijnwerker was. Hij ontsnapte gewond door de bergen en bereikte uiteindelijk Philipsburg. Sindsdien werd hij ‘Nez Perce’ Jones genoemd. Een van die indianen was Yellow Wolf. In zijn boek lees ik zijn kleurrijke verslag van het incident.

Ik rij door naar Paradise Valley, een indrukwekkende vallei aan de noordkant van Yellowstone. Ik overnacht hier in een houten lodge. Honderd jaar geleden sliepen hier al toeristen die Yellowstone kwamen bekijken. Toen kon dat alleen te paard of met paard en wagen.

Yellowstone is zo groot als de provincie Utrecht, en mijn schema laat me maar één dag om het park te doorkruisen. ‘s Avonds zit ik aan tafel met een medewerker van Yellowstone. Hij kruist op een kaart aan wat de plekken zijn die ik niet mag missen. ‘Daar heb je de meest kans dat je wolven ziet’, zegt hij. ‘Daar beren en daar kom je zeker bizons tegen. Herten zijn overal.’ En Old Faithful, de wereldberoemde geiser? ‘Ach’, zegt hij. ‘Negentig procent van de toeristen rijdt van de ingang rechtstreeks naar Old Faithful en gaat weg zodra hij heeft gespoten. Het is daar heel druk.’

DAG 5

Yellowstone

De nacht is nog zwart als ik om vier uur ‘s morgens vertrek naar Yellowstone. Ik wil op die ene dag geen seconde daglicht verspil-

len. Het is nog een uur rijden naar het park. Ik ben nog geen minuut onderweg als ik een noodstop moet maken omdat er vlak voor me een groot witstaarthert over de weg springt. Dat vertraagt behoorlijk, want er blijken er tientallen door deze vallei te zwerven.

Gelijk met de zon bereik ik Yellowstone. Tja, Yellowstone. Er is geen nationaal park in Amerika waar zoveel over gezegd is en waar zoveel foto's en films van bestaan. Al in 1872 werd het uitgeroepen tot nationaal park. En dat in een tijd dat verder, overal in het land, rücksichtloos gehakt, geschoten en gegraven werd. Maar als ik tussen de bergwanden sta, bij de watervallen en de zwavelbronnen, en als ik verderop een kudde bizons zie lopen snap ik het helemaal. Geen foto of film doet recht aan de overdonderende schoonheid van dit landschap. Dat snaptten ze zelfs al in 1872.

Ik voel me intussen nauw verwant met Yellow Wolf, die 22-jarige jongen die ruim 130 jaar geleden als verkenners voor zijn vluchtende volk met een paar kameraden door dit park trok. Aan de westkant van het park kwam hij een gezelschap toeristen tegen. Een simpel informatiebord herinnert op die plek aan de ontvoering van de toeristen door de Nez Perce.

Als ik het park met de zon weer verlaat heb ik beren, bizons, herten, uinta's, chipmunks, een elk en een osprey gezien. Sommige waren zo gewend aan mensen en auto's dat je ze bijna kon aanraken, wat overigens niet is aan te raden. Jaarlijks vallen er nogal wat gewonden in Yellowstone, vooral door bizons. Bizons lijken zo sloom als koeien, maar kunnen levensgevaarlijk zijn.

In het toeristische dorp West Yellowstone, aan de rand van het park, neem ik afscheid van Yellow Wolf. Hij trok door het park naar het oosten en vervolgens door het eindeloze heuvelland van Montana naar het noorden. Tot die pijnlijke ondergang van Chief Joseph op een dagreis afstand van de Canadese grens.

Ik moet nu weer de andere kant op. Ik heb een auto die terug moet naar Boise.

De Nez Perce

■ De Nez Perce hebben hun merkwaardige naam ('spleet-neuzen') te danken aan de eerste Franse kolonisten die hun woongebied bezochten. Zelf noemen ze zich Nimiipu ('mensen'), een naam die bij het uitspreken wordt onderstreept met een handgebaar langs de neus. Waarschijnlijk leverde dat gebaar ze hun vreemde Franse naam op, die tegenwoordig op zijn Amerikaans wordt uitgesproken (Nezzpurs).

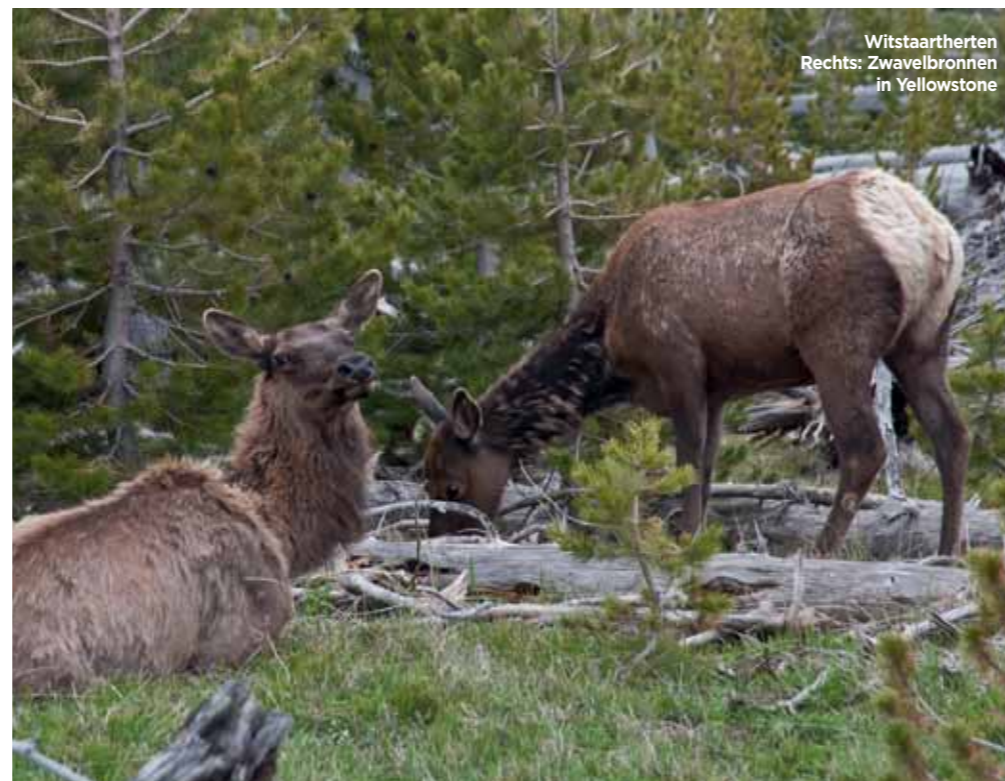
■ In 1855 dwong Washington de Nez Perce zich te vestigen op het reservaat. De helft van de mensen weigerde. Toen de regering hen in 1877 poogde te dwingen op het reservaat te gaan wonen (er was goud gevonden in de omgeving en blanken stroomden massaal toe) brak er oorlog uit. Drie legermachten achtervolgden Chief Joseph en zijn mensen door Idaho en Montana toen zij poogden naar Canada te vluchten. Veertig mijl voor de grens werden ze ingehaald en na vijf dagen vechten verslagen. De nakomelingen van de opstandelingen vormen tot de dag van vandaag een gescheiden gemeenschap op het reservaat. Zij staan bekend als de "non-treaty indians", degenen die zich niet bij het verdrag van 1855 neerleggen.

Een kudde bizons bij een drenkplaats in Yellowstone

Bizon
Onder: Een elk, een hertachtig dier, zo groot als een paard

Witstaartherten
Rechts: Zwavelbronnen in Yellowstone

